

500 jaar Reformatie

Van 31 oktober 2016 tot 31 oktober 2017 herdenkt en viert de Protestantse kerk, samen met andere kerken, de Reformatie. Het kon bijna niet missen: 31 oktober werd het startpunt van

dit bijzondere jaar, omdat op die datum in 1517 Maarten Luther zijn 95 stellingen publiceerde in Wittenberg. Daarin stelde hij de excessen van de handel in aflaten (ook wel 'heilige handel' genoemd) aan de orde, waardoor rijken verkorting konden kopen van de boetedoening op aarde en van de straf die na de dood in het vagevuur uitgezeten moest worden. De paus pretendeerde namelijk de macht te hebben 'de poorten van de hel te sluiten en die van het paradijs te openen'. Daardoor werd de aandacht volgens Luther afgeleid van Christus en Gods vergeving. Met zijn stellingen probeerde Luther om misstanden en dwalingen binnen de kerk uit de weg te ruimen. Op een breuk met de kerk was hij helemaal niet uit. Luther ondervond veel tegenstand vanuit de kerk. Meerdere keren is hem gevraagd om zijn boeken en ongeveer de helft van zijn stellingen te herroepen, maar daaraan gaf hij geen gehoor. Hij wilde dat alleen doen als men hem op grond van de Bijbel ervan kon overtuigen dat hij dwaalde. Om mensen in staat te stellen zijn argumenten te toetsen, vertaalde hij de bijbel in het Duits.

In 1521 werd Luther door de paus geëxcommuniceerd en vervolgens werd hij door Karel V vogelvrij verklaard, waardoor iedereen hem ongestraft mocht doden. Gelukkig was Frederik

de Wijze, keurvorst van Saksen, hem goedgezind. Hij bracht Luther in veiligheid door hem in zijn residentie, de Wartburg, onderdak te verlenen, waar hij bijna een jaar onder pseudoniem heeft doorgebracht.

In 1529 probeerde keizer Karel V de jonge beweging tevergeefs met geweld te smoren. De 'Reformatie' maakte zich los van de rooms-katholieke kerk. Voor de rijksdag van Augsburg in 1530 zette de lutherse theoloog Melanchton in overleg met Luther de hoofdlijnen van de nieuwe leer uiteen. Het stuk heeft een verzoenende, vreedzame toon. Maar dit kon niet verhinderen dat de beweging van Luther het christelijke Europa in stukken brak. Nieuwe kerken ontstonden en godsdienstoorlogen woedden. Binnen de Reformatie zijn enkele hoofdstromen te onderscheiden: de lutherse (Duitsland en Scandinavië) de zwingliaanse en calvinistische (Zwitserland, Frankrijk, Nederland en Schotland) en de anglicaanse (Engeland). Ook dient de doperse beweging genoemd te worden.

Op de Reformatie volgden blijvende sociale, politieke en economische veranderingen. In zekere zin hebben zij de Reformatie mogelijk gemaakt. Toch bleef voor het protestantisme de Reformatie in de eerste plaats de herontdekking van Gods verlossend handelen in Christus. Deze werkelijkheid bevrijdde de geesten en harten van elk soort theologie dat mensen klein houdt, en van elke kerkelijke praktijk die deze boodschap overwoekerd had.

Tot zover een heel klein stukje geschiedenis van de Reformatie.

In het blad Woord & Dienst (oktober 2016), dat voor een belangrijk deel gewijd is aan '500 jaar Reformatie', wordt de vraag gesteld wat wij vandaag de dag een 'reformatie' waard zouden vinden. Eén van de reacties kwam van René de Reuver, de nieuwe scriba van de PKN. Zijn reactie is mij uit het hart gegrepen. Hij schrijft:

'Welke reformatie is nu nodig? Ik denk een vergelijkbare als die van de 16e eeuw. Toen ging het om een wending van angst voor duivels en hel naar het evangelie van Gods genade.

Nu 500 jaar later is de angst weer volop terug. Nu niet voor ongrijpbare duivels, maar voor terreur, voor de vele vreemdelingen, voor 'waar het met de wereld naar toe gaat'.

Net als toen reële angst. Luther redeneerde de angst niet weg, maar vertolkte in de context van toen de vrijheid en vreugde waarin God een mens stelt. Ook nu gaat het niet om het wegredeneren van de angst. Maar om verkondiging in deze context van Gods liefde: dat die ander en jij er in Gods ogen toe doen. Dat jij, hij en zij er mogen zijn als zijn kind. Niet vanwege onze goede papieren, maar om Christus' wil. Dit evangelie reformeert angst in vreugde.'

Een hartelijke groet voor u allen,
ds. Anke Oosting